

דבר העורך

כקודמיו בעת האחרונה, גיליון זה של **ביטחון סוציאלי** יוצא לאור בתקופה שבה החברה הישראלית ניצבת מול אתגרים חסרי תקדים. תקופה זו נמשכת כבר כמעט שלוש שנים, וזדומה כי שכחנו שגרה מה היא. מטבע הדברים, בעיתות חירום ביטחוני נושאים הקשורים בביטחון סוציאלי נדחקים לפינה. אלא שתפקידנו, ככתב עת השואף לא לשמש רק בימה להצגת מחקרים אלא גם להיות גורם המשפיע על סביבתו בתחום, לוודא כי נושאים אלה יישארו במוקד הדיון של הציבוריות הישראלית.

בפברואר שעבר התקיים בהצלחה רבה הכנס השנתי של אספנט ישראל. הכנס, המתקיים זו השנה ה-15, התארח הפעם במרכז האקדמי רופין, ובמרכזו עמדה השאלה "האם וכיצד ניתן לאחות את הקרעים?" שאלה זו נוגעת בליבה של המדיניות החברתית בעידן של קיטוב, אי-שוויון ושחיקה של סולידריות – תהליכים ומגמות המעסיקים כיום חברות ומדינות רבות, ובהן, כמובן, גם מדינת ישראל. על רקע זה נפתח הכנס בדברי ברכה שהדגישו את האחריות הציבורית הכרוכה בעיצוב מדיניות רווחה וביטחון סוציאלי, לצד הרצף שבין יסודות התחום לבין אתגרי ההווה. ברוח זו גם הוענק לפרופ' אורי אבירם אות ההוקרה על תרומתו למדיניות חברתית פורצת דרך. את ההרצאה המרכזית בכנס נשא פרופ' דני פילק מהפקולטה למדעי הרוח והחברה, פוליטיקה וממשל באוניברסיטת בן-גוריון בנגב. הרצאתו הציבה את המתח שבין ניאו-ליברליזם לפופוליזם כציר מרכזי לדיון. בהרצאתו העמיד פרופ' פילק את הסולידריות החברתית כעדשה להבנת המציאות וכאפשרות לפעולה.

אכן, השיח האקדמי על פופוליזם התרחב מאוד בשנים האחרונות, וכולל מגוון רחב של גישות אנליטיות. רבים מן החוקרים נוטים להגדיר פופוליזם כאידאולוגיה "דקה", המעמידה הבחנה בינארית חדה בין "אנחנו" לבין "הם". במסגרת תפיסה זו, "אנחנו" מתייחס לעם הטהור או להמונים המדוכאים, ואילו "הם" מתייחס לבני האליטה המושחתת. לפי מסגרת רעיונית זו, תהליכים פוליטיים אמורים לשקף בראש ובראשונה את רצונו הקולקטיבי של הציבור הרחב.

במובן זה, פופוליזם אינו מייצג אידאולוגיה פוליטית מגובשת או קוהרנטית. אופיו זה מאפשר לו להופיע כמעט בכל רחבי הספקטרום הפוליטי. ניתן למצוא תנועות פופוליסטיות הן בצידה הימני הרדיקלי של המפה הפוליטית הן בצידה השמאלי, ולעיתים אף בקרב קבוצות פוליטיות מתונות יותר במרכז. בהקשר זה, הדיון בפופוליזם אינו רק דיון תאורטי בפוליטיקה בת זמננו, אלא גם דיון בעל השלכות ישירות על מדיניות חברתית ועל מוסדות הרווחה. מערכות ביטחון

סוציאלי נשענות במידה רבה על אמון ציבורי, על תחושת סולידריות ועל הנכונות של קבוצות שונות בחברה לראות זו בזו חלק מקהילה פוליטית משותפת. כאשר השיח הציבורי מתארגן סביב הבחנות חדות בין "עם" ל"אליטות", ולעיתים גם בין קבוצות חברתיות שונות, מתחדדת השאלה כיצד ניתן לשמר ואף לחזק מוסדות של רווחה, אחריות הדדית ומדיניות חברתית אוניברסלית.

עלייתו של הפופוליזם מחדדת את חשיבותם של מוסדות ביטחון סוציאלי חזקים ויציבים. דווקא בתקופות של קיטוב פוליטי ושחיקה של אמון במוסדות ציבוריים מתברר עד כמה חיוניים מנגנונים המבטיחים הגנה חברתית, צמצום פערים ושימור תחושת השותפות בין אזרחי המדינה. במובן זה, הדיון בפופוליזם אינו רק תיאור של מציאות פוליטית משתנה, אלא גם תזכורת לחשיבותה של מדיניות חברתית המבוססת על סולידריות, אחריות ציבורית וראייה ארוכת טווח.

במהלך כנס אספנט התקיימו גם מושבים מקבילים שעסקו במדיניות רווחה וביטחון סוציאלי, בשירותים חברתיים ובשירותי בריאות, באי-שוויון והדרה, בהכשרת עובדים סוציאליים, ובקהילות ואוכלוסיות החיות בשגרה ובחירום. מכלול זה שיקף הבנה כי איחוי קרעים הוא תהליך מורכב ומתמשך המחייב חיבור בין מחקר, פרקטיקה ושיח ביקורתי – חיבור שכתב את זה מבקש לטפח כמרחב רפלקטיבי מתמשך.

ברוח זו, גם הגיליון הנוכחי מציג לקוראים שורת מחקרים המציגים את ההתמודדות של יחידים, משפחות וקהילות עם מצבים מאתגרים מזוויות שונות: כלכליות, אתיות, תעסוקתיות, חברתיות, אישיות, ועוד. המאמר הפותח את הגיליון הוא מאמרה של גלי אלפרטשיין, "**גרזן על הראש**": **ההשלכות של מדיניות הפללת הסמים על חוויותיהם של גברים עוברי חוק שהופנו לטיפול ממסדי בהתמכרויות**. המאמר מנתח את מדיניות הטיפול בגברים עוברי חוק המתמודדים עם התמכרות לסמים בישראל, ומתמקד בהשפעות של תפיסות מגדריות, תיוג חברתי ומדיניות הפללה על אופי הטיפול ותוצאותיו. על בסיס ראיונות עם גברים המתמודדים עם התמכרות ועם עובדות סוציאליות במסגרות טיפול ממסדיות, ניתוח מסמכי מדיניות של משרד הרווחה ושימוש בגישת האתנוגרפיה המוסדית, המחברת מזהה שלוש תמות עיקריות: שימוש בסם כמענה לצרכים רגשיים, יחסי כוח ושליטה במסגרות הטיפול, וממד המגדר והשלכותיו על חוויית המטופלים. הממצאים מצביעים על כך שמסגרות הטיפול, אף שיעודן הוא לסייע, עלולות בפועל לתרום לשימור שוליותם החברתית של המטופלים. תפיסת המכורים כעבריינים חסרי שליטה מצדיקה הפעלה של מנגנוני פיקוח אינטנסיביים, ותפיסות מגדריות מסורתיות מקשות על גברים לבטא פגיעות, לחשוף טראומות ולהרחיב את מנעד

הזהויות הגבריות הלגיטימיות. השילוב בין ממצאי הראיונות לבין ניתוח המדיניות מדגיש את הפערים בין ההצהרות הרשמיות לבין הפרקטיקות בפועל. בהתאם לכך, המחקר מצביע על הצורך בגישה טיפולית הוליסטית הרגישה להצטלבויות בין מעמד, מגדר, עבריינות וטראומה, ומקדמת מודלים טיפוליים המאפשרים ביטוי למגוון רחב יותר של גבריות.

מאמרו של נטע כהן, מיכל גרוס ואביב קדרון, **העסקה גמישה לנשים בהיריון ולאחר חופשת הלידה**, בוחן את אחת הנורמות הרווחות בשוק העבודה בשנים האחרונות – עבודה גמישה – בהקשר של עובדות בהיריון ועובדות בשנה הראשונה שלאחר חזרתן מחופשת לידה. באמצעות מחקר כמותי בקרב מנהלים ומנהלות בארגונים שמתקיימת בהם העסקה גמישה בחנו הכותבות את ההשפעה של גורמים העשויים לקדם או לעכב יישום של הסדרי העסקה גמישה לעובדות בהיריון ולאחר לידה. מודל המחקר הציג, לראשונה, את סטיגמת הגמישות ואת עמדות המנהלים כלפי נורמת העבודה הגמישה כמשתנים מתווכים בקשר שבין תרבות העובד האידיאלי ליישום הסדרי העסקה גמישה ולהערכת ביצועי העובדים.

החוקרות מצביעות על שרשרת השפעות: תרבות העובד האידיאלי מזינה סטיגמת גמישות, וזו בתורה פוגעת בעמדות המנהלים כלפי הסדרי העסקה גמישה ובכך משפיעה על יישומם ועל הערכת ביצועים, הן בקרב כלל העובדים הן בקרב עובדות בהיריון ולאחר לידה. לצד זאת נמצא גם כי מנהלים שעמדותיהם כלפי העסקה גמישה חיוביות יותר מקדמים יישום נרחב יותר של הסדרים אלו בקרב כלל העובדים, אך יתרון זה אינו בא לידי ביטוי בקרב עובדות בהיריון ולאחר לידה – תקופות שבהן הצורך בגמישות תעסוקתית גבוה במיוחד, והיא בעלת השלכות ניכרות על הקריירה. לאור הממצאים, הכותבות מציעות כמה אפיקי פעולה: שינוי התרבות הארגונית, טיפוח עמדות חיוביות בקרב מנהלים כלפי העסקה גמישה, תקנון הערכות ביצועים לעובדים בהעסקה גמישה למניעת הפליה של עובדות בהיריון ולאחר לידה, וכינון זכות משפטית להעסקה גמישה לעובדות בתקופות אלה.

זה המקום לציין כי מאמרו זה הוא **בחירת העורך** לגיליון זה. ברכות! החל מהגיליון הקודם של ביטחון סוציאלי התחלנו במסורת של בחירת מאמר הראוי לתשומת לב ולציון מיוחדים. בכל גיליון של כתב העת מתכנסים עורך כתב העת ושניים מחברי המערכת לבחירת מאמר אחד אשר יישא את התואר. הבחירה נעשית על סמך מצוינות אקדמית, תרומה ייחודית לשיח המדיניות החברתית, וחדשנות מחקרית או רעיונית, ומתקבלת בהחלטת רוב הוועדה (או בהחלטת העורך, במקרה של שוויון). המאמר בגיליון זה נבחר פה אחד.

המאמר השלישי בגיליון זה הוא מאמרם של מיכאל (מיקי) שינדלר ושגית לב, **בין אוטונומיה, ביטחון וכבוד: כאשר אדם זקן עם דמנציה מתנגד לפינוי במהלך מלחמה**. מאמר זה מתמקד באחת מהדילמות הקשות שהתעוררו במהלך מלחמת "חרבות ברזל" – התנגדותם של זקנים עם דמנציה לפינוים מביתם עקב אירועי המלחמה. הכותבים מחדדים את ייחודיותן ומורכבותן של הדילמות האתיות והמשפטיות הנובעות מהמתח שבין שמירה על האוטונומיה האישית לבין הגנה על האדם עם הדמנציה, ומציעים מודל התמודדות המיועד לאנשי מקצוע ולמקבלי החלטות חלופיים. המודל מבוסס על שלושת העקרונות המשפטיים המעוגנים בתיקון מספר 18 לחוק הכשרות המשפטית והאפוסטרופוסות: הזכות לאוטונומיה, הזכות לכבוד, ועקרונות התועלתנות. נוסף על כך, ולאור מורכבות הדילמה, הכותבים מציעים להקים ועדת חירום רב-תחומית שתספק בזמן אמת מענה שישלב בין זכויות האדם עם הדמנציה לבין הגנה על שלומן; להסמיך עובדים סוציאליים להורות על פינוי זמני במצבי חירום שבהם בתי המשפט אינם פועלים כסדרם; ולהשתמש במודל המוצע לפיתוח הכשרות לאנשי מקצוע ביישום תיקון 18 לחוק בשגרה ובחירום.

מאמרן של אליסיה גרינבנק וגבריאלה קאשי-רוזנבאום, **תחושת הפגיעה החברתית כמתווכת בין סוג המוגבלות של הילד לפגיעה בחיי הנישואין של הוריו**, דן בהשפעה שיש לגידול ילד עם מוגבלות על מערכת היחסים הזוגית של הוריו. המחקר בוחן את תפיסותיהם של הורים לילד עם מוגבלות בדבר השפעתו על חיי החברה ועל חיי הנישואים שלהם, ומעמיק בהבנת הקשר שבין סוג המוגבלות של הילד לבין חוויותיהם הזוגיות והחברתיות של ההורים. במחקר השתתפו 309 הורים לילדים עם מוגבלות, ומהם 128 (41.4%) היו הורים לילד עם אוטיזם. הכותבות מצביעות על תחושת פגיעה חברתית גבוהה במובהק בקרב הורים לילדים עם אוטיזם והורים לילדים עם הפרעה רגשית-התנהגותית/נפשית, ועל תחושת פגיעה חברתית נמוכה יותר בקרב הורים לילדים עם הפרעת למידה ספציפית/הפרעת קשב. עוד מצביעות הכותבות על הקשר החזק בין תחושת הפגיעה החברתית הנתפסת של ההורים לרמת הפגיעה הנתפסת בחיי הנישואים. נמצא כי תחושת הפגיעה החברתית היא משתנה מתווך בין סוג המוגבלות לתחושת הפגיעה בחיי הנישואים, בעיקר בקרב הורים לילדים עם אוטיזם או עם הפרעה רגשית-התנהגותית/נפשית. ממצאי המחקר מלמדים על חשיבותה של התמיכה החברתית כהתערבות מגינה ועל הצורך בפיתוח התערבויות המותאמות לסוג המוגבלות, במטרה למנוע הדרה חברתית של ההורים ושחיקה בזוגיות.

את מאמר המחקר האחרון בגיליון זה כתבו רינה בוסקילה, עדית בליט-כהן ומימי אייזנשטדט, **קהילה ומקום: חוויות ותפיסות בקרב משפחות חרדיות שפונו או התפנו מביתן במלחמת "חרבות ברזל"**. גם מאמר זה דן במורכבות הכרוכה בפינוי אנשים מבתיים בעקבות

אירועי מלחמה, ומציב במוקדו את החוויה של משפחות חרדיות שפוננו מבתיהן. פיננץ של משפחות אלה גרר שינוי משמעותי במבנה הקהילתי הקבוע שהן מתנהלות בתוכו, והוא בעל השפעות ייחודיות עליהן. החוקרות ביקשו לשים דגש על האופן שבו מאפייני הקהילה החרדית – לכידות קהילתית, הישענות הדדית וזהות חרדית קולקטיבית – באו לידי ביטוי בסיטואציות מאתגרות אלה. המחקר התבסס על ראיונות עומק מובנים למחצה עם 15 נשים חרדיות, על פי הגדרתן, שפוננו או התפנו מבתיהן עם בני משפחתן בעקבות אירועי המלחמה לתקופה שעלתה על חודש ימים. ממצאי המחקר מלמדים על פער ניכר בין ההתמודדות של משפחות שפוננו מאזור הדרום, לרוב ביוזמה פרטית וללא מעטפת ממסדית מסודרת, לבין ההתמודדות של משפחות שפוננו מאזור הצפון לבתי מלון באופן מסודר ומרוכז, ועל תפקידה המכריע של הקהילה בחיי היום-יום של המשפחה החרדית. החוקרות מצביעות על הצורך בגיבוש מדיניות מותאמת הקשר לפינוי משפחות חרדיות בעיתות חירום, לאור ההכרה בכך שהתאמה תרבותית וקהילתית היא תנאי מרכזי לצליחה מיטבית של אתגרי הפינוי.

בגיליון זה מתפרסמים גם שני מאמרי דעה. הראשון שבהם הוא מאמרו של יבגני קנייפל, **מהשוליים אל המענה: חוק צוותי התערבות במשבר נפשי כמדיניות לקידום שוויון וצדק חברתי**. המאמר דן בחוק צוותי התערבות במשבר נפשי (התשפ"ג-2023), המבקש להקים מערך ארצי ומקצועי לטיפול במשבר נפשי בקהילה. על בסיס גישת ההצטלבות טוען המחבר כי יישום אפקטיבי של החוק כרוך במדיניות חברתית שמטרתה צמצום פערים בבריאות הנפש בין קבוצות חזקות למוחלשות. המחבר תומך את טענתו בניתוח ביקורתי של ארבע זירות אי-שוויון: היעדר מענה ציבורי הולם, מעורבות משטרתית הפוגעת בעיקר במיעוטים, שיעורי אשפוז גבוהים בקרב עולים ומיעוטים, והעומס המוטל על בני משפחה מטפלים. על בסיס ניתוח זה מבקש המחבר להדגים את האופן שבו החוק החדש עשוי לקדם שינוי חברתי ולהבטיח מענה שוויוני ונגיש לכלל האוכלוסייה.

את מאמר הדעה השני, **על בינה מלאכותית ולב אנושי: ההזדמנויות והסכנות של מהפכת ה-AI לעבודה הסוציאלית וללקוחותיה**, כתבו גיא גרימלנד ושלומית וייס דגן, והם מתייחסים בו לשתי מגמות סותרות בשירותי הרווחה: גידול במספר הפונים למחלקות לשירותים חברתיים מחד גיסא, וצמצום מדינת הרווחה ומחסור בעובדים סוציאליים מאידך גיסא. על רקע מגמות אלה סוקרים הכותבים את הפוטנציאל הטמון בשילוב בינה מלאכותית בשירותי הרווחה, ומנתחים את יתרונותיו לצד סכנותיו – הן עבור מקבלי השירותים הן עבור מקצוע העבודה הסוציאלית. הכותבים מציעים שורת המלצות לשילוב מיטבי של הטכנולוגיה החדשה, תוך שמירה על ערכי המקצוע ועקרונותיו האתיים.

החל מגיליון זה נפתח בכתב העת מדור חדש בשם "מבט מהשטח". את המדור עורכת ד"ר טלי-נוי הינדי מאוניברסיטת חיפה, והוא מיועד בעיקר לשמש בימה לאנשי שטח בכירים. ובעלי. ות ניסיון שיציגו חידושים, התרחשויות והתפתחויות בשטח הקשורים לביטחון סוציאלי, או אפילו הצעה מנומקת לשינוי מדיניות בתחום. בגיליון זה מופיעים במסגרת המדור שני מאמרים. את המאמר הראשון, **קבלת החלטות מבוססות נתונים (DDDM) באמצעות מתודולוגיית ניהול סיכונים (COSO) לחיזוק הביטחון הסוציאלי במצבי חירום**, כתבה ואלרי איסק, והיא מציעה בו גישה תהליכית חדשה ככלי להתמודדות יעילה עם אתגרי הביטחון הסוציאלי במצבי חירום המאופיינים בעומס מידע, בחוסר ודאות ובהעמקת פערים חברתיים. באמצעות שילוב בין ניתוח נתונים, זיהוי סיכונים והפעלה שיטתית של כלים ארגוניים מוצע מעבר מגישה תגובתית לגישה פרואקטיבית המאפשרת זיהוי מוקדם של אוכלוסיות בסיכון, הקצאת משאבים מדויקת וחיזוק היציבות החברתית.

המאמר השני במדור זה הוא פרי עטו של אולג קומליק, **האקדמיה כשדה רווחה? עיצוב מחדש של עבודה פדגוגית בתקופת משבר מתמשך**. המחבר טוען כי בעידן של משבר מתמשך גבולות שדה הרווחה מתרחבים אל תוך האקדמיה, וזו נדרשת לשלב בעבודתה הפדגוגית פונקציות של תמיכה רגשית, ליווי והכלה של סטודנטים המתמודדים עם מצוקות מתמשכות. בתוך כך, קשב אמפתי ותמיכה אינם עוד רכיב משלים, אלא תנאי למימוש ההוראה והלמידה – גם במחיר טשטוש הגבולות המקצועיים והרחבת תפקידם של אנשי הסגל.

מאמרי הגיליון – הן מאמרי המחקר הן מאמרי הדעה – נסקרו על ידי חברות וחברי הקהילה המדעית הישראלית בתחום המדיניות החברתית. שלא כמו שמותיהם של מי ששקדו על ביצוע המחקרים ועל כתיבתם של המאמרים, המופיעים בגיליונות האקדמיים, עבודתם של השופטים נותרת תמיד מאחורי הקלעים. ברצוני להביע הערכה עמוקה לשופטות ולשופטים – עמיתות ועמיתים מהאקדמיה ומהשדה – אשר ממשיכים, פעם אחר פעם, להירתם לשיפוט מאמרים המוגשים לכתב העת. תרומתם אינה מובנת מאליה: הם מקדישים מזמנם וממרחם כדי לקרוא, להעיר, לשפר ולהשביח את המאמרים, ובכך מסייעים להבטיח שהתכנים המתפרסמים יהיו איכותיים, מבוססי ראיות וערוכים היטב.

זה הזמן להודות גם לחברי מערכת כתב העת. זו התרחבה וכוללת עתה 21 חוקרות וחוקרי מדיניות חברתית. תודה רבה לעורכת של מדור סקירת הספרים נוגה פיטובסקי נוה על העבודה החשובה שהיא עושה בריכוז ובהצגה של ספרות רלוונטית חדשה. תודות רבות

גם למיכל סגל על הנגשת השינויים בתחום החקיקה והפסיקה החברתית בשפה ברורה וקולחת ופשוטה. תודה למיה עורב-הטל על ריכוז המערכת, לנירית איטינגון על עריכת הלשון, ולאלי דייץ' על העיצוב. תודה גם להנהלת המוסד לביטוח לאומי על התמיכה המתמשכת.

לבסוף נודה גם לשתי העורכות האורחות המוכשרות שליוו את יצירתו של גיליון זה במסגרת הפרויקט החדש של כתב העת, "עורכים מתמחים". הפרויקט מתקיים בשיתוף פעולה עם אספנט ישראל ועם מוקד אוניברסיטת חיפה לפוליטיקה של האי-שוויון, והוא מעניק לתלמידי ולתלמידות מחקר בתחום המדיניות החברתית הזדמנות להיכנס לראשונה אל מאחורי הקלעים של עולם הפרסום המדעי, להיחשף להליכי שיפוט, וללמוד מקרוב כיצד מתקבלות החלטות מערכתיות בכתב עת אקדמי. הרעיון הניצב בבסיס היוזמה הוא שהמשתתפים והמשתתפות ייקחו חלק בקריאת מאמרים, בהערכתם ובדיונים מערכתיים, וכך ירכשו כלים חיוניים להמשך דרכם האקדמית. למשתתפות הפרויקט בגיליון זה הוענקה מלגה צנועה והן הוכרו כעורכות משנה. הפרויקט הוא נדבך חשוב בפיתוח דור העתיד של האקדמיה בתחום המדיניות החברתית.

שתי העורכות המתמחות שליוו את גיליון 128 הן גב' איטה קאופמן (MSW) ועו"ד מלכה דורן. איטה היא דוקטורנטית בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בר-אילן ועובדת סוציאלית במרפאה הפסיכיאטרית של המרכז הרפואי ברזילי באשקלון. היא חוקרת משתנים המשפיעים על השימוש וההתמדה בשירותי "סל שיקום", ואת הקשר בינם לבין תוצאות השיקום. מלכה היא דוקטורנטית בחוג לגרונטולוגיה באוניברסיטת חיפה, החוקרת היבטים אישיים, בין-אישיים וחברתיים של ביצוע ייפוי כוח מתמשך בזקנה מפרספקטיבה בין-תחומית, משפטית וגרונטולוגית. בנימה אישית אציין כי העבודה עם שתי תלמידות מחקר מבריקות אלו היתה עונג צרוף, ואף אני למדתי מהן רבות. אני מבקש להודות לשתייהן על התהליך המרתק שעברנו יחדיו.

בברכה ובתקווה לימים טובים יותר,

פרופ' ניסים (נסי) כהן, עורך ראשי

דבר העורכות האורחות

בחודשים האחרונים היתה לנו הזכות לקחת חלק בעבודת המערכת של כתב העת **ביטחון סוציאלי**. כדוקטורנטיות מדובר לא רק בהתנסות חדשה, אלא בצוהר לעולם חדש. אף שכתבנו בעבר מאמרים וחווינו את תהליך שיפוטם, עבודת המערכת שנחשפנו אליה היא שונה, מורכבת ומאתגרת בפני עצמה.

אנו מודות מעומק הלב לפרופ' ניסים (נסי) כהן, עורך כתב העת. נסי פתח בפנינו בתבונה וברגישות את הצוהר להבנת תפקידו, המבקש לעודד פרסומים חלוציים, חדשניים ומגוונים, לצד הקפדה על דרישה בלתי מתפשרת לאיכות ושמידה על סטנדרט מחקרי ואקדמי גבוה. הוא ליווה את השתתפותנו בפרויקט בפתיחות ובסבלנות, ואפשר לנו הצצה מרתקת ומלמדת למערך השיקולים המוביל את מערכת כתב העת בעבודתה. אנו מבקשות להודות גם לד"ר מיכל סגל, מרכזת מדור חקיקה ופסיקה חברתית, ולד"ר נוגה פיטובסקי נה, מרכזת מדור ספרים חדשים, אשר הקדישו מזמנן וניסיונן כדי ללמד אותנו על עבודתן במסגרת כתב העת, וסייעו לנו לקבל תמונה מלאה יותר של עבודת המערכת.

לבסוף, אנו מודות לארגון אספנט ולוועדה שבחרה בנו לפרויקט על ההזדמנות לקחת חלק פעיל בעיצוב השיח המדעי בנושאים הקרובים לליבנו. מעבר להזדמנות להכרת מערכת כתב העת מקרוב, הפרויקט היה עבורנו גם אמצעי להתפתחות מקצועית אישית. החשיפה לעשיית המערכת וליווי העבודה על המאמרים המתפרסמים בגיליון זה תרמו ליכולתנו להעריך נקודות חוזקה במאמרים לצד הזדמנויות לשיפור, ואנו סמוכות ובטוחות שהמיומנויות שרכשנו בחודשים אלה ישפרו גם את יכולות הכתיבה האקדמית שלנו בעתיד.

אנו מקוות שתמצאו עניין רב במאמרים המפורסמים בגיליון, ומאחלות לכם קריאה מהנה ומעוררת מחשבה, והמשך דיאלוג מדעי פורה.

איטה קאופמן

החוג לעבודה סוציאלית
אוניברסיטת בר-אילן

מלכה דורון

החוג לגרונטולוגיה
אוניברסיטת חיפה